

7. Дмитриева О. А. Культурно-языковые характеристики пословиц и афоризмов (на материале французского и русского языков): дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.20 / Дмитриева Ольга Александровна. – Волгоград, 1997. – 189 с.
8. Литературный энциклопедический словарь / под общ. ред. В. М. Кожевникова, П. А. Николаева. – М.: Сов. энцикл., 1987. – 750 с.
9. Патрушева Е. В. Лингвокультурологический и функционально-прагматический аспекты афоризмов в политическом дискурсе: дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19 / Патрушева Екатерина Владимировна. – Ставрополь, 2011. – 247 с.
10. Hillary Clinton Quotes [Electronic resource]. – Access mode: http://www.brainyquote.com/quotes/authors/h/hillary_clinton_3.html. – Date 03.23.13.

Бабенко Олена. Функціонально-прагматичні аспекти афоризмів на матеріалі виступів Гіллари Родхем Клінтон. У статті розглянуто функціонально-прагматичні аспекти афоризмів у політичному дискурсі. Афоризм досліджено як тип малоформатного тексту і тип висловлювання, що володіє семіотичним і комунікативним статусом. У дослідженні наведено типологію афоризмів, у якій розрізняють: прислів'я та приказки (у фольклорі), гноми або сентенції (літературні афоризми без імені автора), апофтегми (афоризми, приписані одній особі), максими (афоризми морального змісту); узагальнено типи інформативності тексту в афоризмах, їх функції, а також прагматичний аспект. Матеріалом дослідження є афоризми з виступів Гіллари Родхем Клінтон.

Ключові слова: афоризми, функції, типологія, інформативність, прагматика, політичний дискурс.

Babenko Olena. Functional-pragmatic Aspects of Aphorisms in Hillary R. Clinton's Speeches. The article deals with functional and pragmatic aspects of aphorisms in a political discourse. «Aphorism» is investigated as a type of a small-format text and a type of a statement which possesses some semiotic and communicative aspects. The paper presents a typology of aphorisms, which includes: proverbs (in folklore), gnomes (literary aphorisms without the author's name), apothegm (sayings attributed to one person), maxims (aphorisms of some moral content), the article summarizes the types of text informational content in aphorisms, their functions, and the pragmatic aspect. The research is based on Hillary R. Clinton's speeches.

Key words: aphorisms, functions, types, informational content, pragmatic, political discourse.

Статья поступила в редколлегию
18.02.2013 г.

УДК 811.111'27

Ольга Войтюк

Вплив екстралінгвістичних факторів на мовленнєву організацію висловлення-запрошення

У статті розкрито роль, взаємозв'язок і взаємовплив позамовних чинників на мовленнєву реалізацію висловлення-запрошення. Дві опозиційні градації: постійні – перемінні та суб'єктивні – об'єктивні, – визначено як основні групи чинників, що впливають на лексичне, синтаксичне та прагматичне варіювання висловлення-запрошення в англійському діалогічному мовленні. Обґрунтовано існування соціально маркованих та соціально нейтральних висловлень-запрошень, а сам директивний мовленнєвий акт запрошення визначено як статусно фіксований.

Ключові слова: екстралінгвістичний чинник, висловлення-запрошення, соціальний статус, комунікативна організація, комунікативна ситуація.

Постановка наукової проблеми та її значення. Перехід від системоцентричної до антропоцентричної дослідницької парадигми супроводжується підвищенням інтересу до природної комунікації, включенням у фокус лінгвістичного аналізу багатьох явищ і феноменів, що раніше лишалися за межами «лінгвістики в собі». Із розумінням тісного зв'язку мови та культури, мови та мислення, мови й суспільства особливо гостро постає питання про те, у чому полягає специфіка організації дискурсу в конкретній мовній культурі, а також про те, якими є когнітивні передумови дискурсної діяльності в умовах монокультурної і міжкультурної комунікації.

Рішення цієї проблеми потребує пошуку й застосування принципово нових методів, які передбачають уключення у фокус дослідження дискурсу максимальної кількості чинників, які б дали змогу дослідити всі його прояви (ходи, утворення, кроки, репліки) в інтеракції діалогічного спілкування.

Сучасний етап розвитку науки про мову характеризується підвищеним інтересом дослідників до комунікативного боку мови та її реалізації в процесі мовленнєвого спілкування. Не викликає сумнівів потреба і важливість вивчення не просто функціонування мови, але також і її важливої соціальної функції в людській спільноті. Система й устрій мови вивчаються в рамках комплексного і багатоаспектного підходу з погляду функціонально-динамічних аспектів мовних феноменів з урахуванням психологічних характеристик комунікантів, їх місця і ролі в соціумі.

Будь-яка соціальна система або група має власні приписи, санкції та обґрунтування, тобто певні види матеріальної і моральної стимуляції, які висувають стереотипні вимоги до особистості, незалежно від її індивідуальних особливостей. Ці вимоги у вигляді «рольового очікування» і визначають поведінку людини в певній соціальній системі у формі виконання ним заданих соціальних функцій та соціальних ролей. Мова як основний засіб виконання численних соціальних функцій індивіда в суспільстві несе на собі відбиток соціальної зумовленості варіативності мовленнєвих одиниць, про що свідчить кореляція мовних і соціальних явищ. Мовленнєвий акт запрошення як продукт мовленнєвої діяльності людини виступає у вигляді інструмента або засобу впливу на адресата для реалізації певного завдання, що в межах вищезазначеного і визначає актуальність дослідження вказаного мовленнєвого акту. **Мета** нашого дослідження – вивчення екстралінгвістичних факторів, які можуть впливати на лінгвістичну організацію висловлення-запрошення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Значення усного діалогічного дискурсу формується в конкретній ситуації спілкування під впливом низки екстралінгвістичних факторів. Власне тому повне розуміння повідомлення можливе лише за умови розуміння ситуації. Враховуючи той факт, що ситуація – це досить багатогранне поняття, вона вживається у вузькому і широкому смислі. У вузькому розумінні – це середовище, матеріальне оточення комунікантів, широкому – не лише оточення мовлення, але й фактори, що стосуються самих комунікантів [2, с. 43].

У широкому розумінні поняття «ситуація мовлення» складається з низки чинників і суб'єктивних, і об'єктивних. Об'єктивні фактори пов'язані із ситуацією, у якій відбувається комунікація, із кількістю її учасників, ступенем підготовленості, темою і формою спілкування, а суб'єктивні – з учасниками комунікації і є вирішальними для мовленнєвого акту [6, с. 17].

Одним із найбільш важливих об'єктивних екстралінгвістичних факторів ситуації спілкування є оточення, у якому відбувається комунікація. Важливість цього фактору пояснюється тим, що, залежно від «побутового призначення спілкування», використовується певний набір шаблонів, стереотипів, ситуативних кліше, диференційованих за типовими категоріями, які закріплені в суспільній свідомості. Так, наприклад, у ритуалізованій ситуації прояву гостинності конвенціональний мовленнєвий вплив основного комуніканта (хазяїна) спонукає реципієнта (гостя) виконати необхідні дії, передбачені нормами мовленнєвого і традиційного етикету. Важливість знань і вмінь застосування таких норм підкреслюється тим, що в процесі їх засвоєння відбувається формування відповідної комунікативної поведінки мовців [4, с. 13].

У звичній ситуації спілкування сама ситуація містить достатньо інформації, що зменшує вірогідність появи труднощів при формулюванні думок або пошуку потрібного слова. Те, що є зрозумілим із ситуації, може й не отримати вербального вираження [9, с. 106]. Отже, у висловленні зберігаються лише найбільш інформативні і значущі слова.

Для такої ситуації характерна еліптичність на всіх рівнях мови:

- а) на *фонетичному* рівні: нечіткість вимовляння, послаблення або втрата наголосу, редукція, а також інтонаційна незавершеність речень;
- б) на *лексичному* рівні: елімінація слова;
- в) на *синтаксичному* рівні: велика кількість неповних синтаксичних конструкцій, їх накладення одна на одну [8, с. 86].

Слід згадати і про процес, що є протилежним еліптичності, а саме – надлишковість. Остання пов'язана з непідготовленістю спонтанного мовлення. Поняття надлишковості зазвичай асоціюється з повторами і тавтологією [13, с. 38]. Однак говорити про надлишковість лише як про наслідки

спонтанного мовлення було б дещо категоричним: різноманітні повтори додають мовленню додаткової емоційної інформації і можуть вирізнитися яскравою стилістичною забарвленістю [3].

Іншою важливою характеристикою ситуації є її офіційність – неофіційність. Головна ознака офіційності – це ступінь контролю за мовленням. У неофіційній ситуації контроль за мовленням мінімальний, оскільки комунікація відбувається між співрозмовниками, які знають один одного, в умовах, коли учасники діалогу не відчувають жодного тиску зовні, що дає змогу їм брати участь у спілкуванні, не контролюючи своє мовлення. Імпульсивність плану змісту матеріалізується на всіх рівнях мовної структури неофіційного мовлення і особливо яскраво проявляється в синтаксисі. «Рваний синтаксис» властивий більшості неофіційних діалогів. Часто в них важко розрізнити традиційно зрозумілі речення, адже його частини поєднуються одна з одною головним чином за допомогою інтонації [18, с. 126].

Ще одним екстралінгвістичним чинником, що впливає на організацію висловлення-запрошення, є *підготовленість – непередготовленість*. Ситуації реалізації висловлення-запрошення можуть бути і спонтанними, і такими, коли мовець заздалегідь продумує зміст своїх реплік. Проте здебільшого висловлення-запрошення – це той дискурсний хід, за якого планування і продукування мовлення здійснюється одночасно. У результаті цього мовець за браком часу на обдумування вдається до випадкових, приблизних способів вираження. Це проявляється в широкому використанні звичних для самого мовця слів [11, с. 69], в асоціативному характері нанизування реплік, надлишковому вживанні сполучників і різноманітних обставин [19, с. 126], у зловживанні паузами, включно часток, вставних слів, різноманітних вокалізацій і т. д., хибних вступів, незакінчених речень, різного роду переривань [20, с. 76] тощо.

Велику роль в успішній мовленнєвій реалізації висловлення-запрошення відіграє і часовий фактор, зокрема обмеженість або необмеженість мовця в часі [6, с. 25; 10, с. 7]. Мовець, необмежений у часі, висловлюється вільно, не задумуючись про час. Темп його мовлення залежить від його емоційного стану, зацікавленості в темі спілкування, а також від усіх вищезазначених екстралінгвістичних чинників ситуації мовленнєвого спілкування.

За умов часового обмеження спрацьовує емоційний фактор хвилювання, страху не встигнути виразити свою думку, як результат страху отримати відмову, що призводить до більш яскравого вираження мовленнєвого вагання.

До об'єктивних екстралінгвістичних факторів, які є суттєвими при організації висловлення-запрошення можна віднести і форму спілкування, яка може бути безпосередньою та опосередкованою [17, с. 18] (в інших класифікаціях – дискантне/контактне взаєморозташування партнерів [10, с. 6]).

Контактне (безпосереднє) спілкування комунікантів сприяє успішності мовленнєвого спілкування, оскільки «зорове сприйняття співрозмовника передбачає сприйняття його міміки, жестів, всіх рухів його тіла ..., при цьому міміка і жести іноді відіграють роль репліки, замінюючи словесне вираження» [17, с. 27]. Окрім цього, міміка і жести часто мають «значення, що подібне до значення інтонації, тобто певним чином модифікує значення слів» [17].

За відсутності безпосереднього контакту (спілкування по телефону, радіозв'язку, зв'язку по Інтернету й ін.) виникає необхідність постійної перевірки зв'язку, що призводить до вживання так званих контактних слів і впливає на лінгвістичні характеристики мовлення. Вони можуть змінюватися під впливом статусних ролей комунікантів. Цей чинник впливатиме і на довжину реплік, і на характер спілкування.

У цьому дослідженні соціолінгвістична варіативність висловлення-запрошення розглядається в асиметричних ситуаціях спілкування «нижчий → вищий» і «вищий → вищий».

Комунікативний акт запрошення серед інших директивних актів має такі ознаки: волевиявлення відбувається в інтересах адресанта з нижчим соціальним та комунікативним статусом; дія, до виконання якої закликає запрошення, може бути виконана або не виконана (за невиконання дії адресату не загрожують жодні санкції). Отже, ситуація запрошення характеризується заданою нижчою позицією адресанта і вищою адресата, що дає змогу віднести директивний акт запрошення до соціально фіксованих мовленнєвих актів із висхідним статусним вектором адресанта.

Статусно фіксований мовленнєвий акт запрошення містить чотири компоненти: 1) початок розмови, 2) звертання, 3) власне запрошення, 4) пояснення запрошення (тобто мотивація адресата прийняти запрошення). Центром мовленнєвої дії є власне запрошення. Початок розмови і звертання

репрезентують фатичну комунікацію, а пояснення запрошення (мотивація) – це додатковий компонент, який наявний у ситуаціях, котрі характеризуються відмінністю соціальних статусів комунікантів, офіційністю і субординаційним реєстром спілкування

Запрошення ілюструє спробу спонукати когось щось зробити, однак ступінь примусу і вибір реакції, зокрема допустимість відмови, високий. Адресат у ситуації запрошення приймається як особа, яка не зобов'язана, а тільки може задовольнити бажання мовця. Широкі можливості адресата – від згоди до заперечення – від прийняття запрошення, обіцянки подумати і дати відповідь згодом – до відмови – викликані усвідомленням потреби дотримання таких максимумів ввічливого спілкування, як такт («не порушуй межі особистої сфери!») і великодушність («не утруднюй інших»), коли конкретна ілюквативна мета конкурує із соціальною. Запрошення і відповідь на нього утворюють діалогічні єдності, які, залежно від реакції, можуть бути гармонійними чи опозитивними. Реакцією на запрошення виступає виконання пропонованої дії, можливість дискусії, право на відступ і навіть відмова.

Дослідники виокремлюють два блоки функцій директивів зі значенням запрошення: інтеракціональні та актомовленнєві. До інтеракціональних належать апелятивна, ієрархізуюча та емоційна, які уможливають ситуацію спілкування. Апелятивна функція запрошення полягає в тому, що воно стає стимулом привертання уваги для подальшого інформаційного висловлення. Ієрархізуюча функція ґрунтується на ввічливості і дає змогу виокремити на комунікативній вісі нижчу позицію слухача й вищу позицію адресата запрошення. В інституційній сфері при нерівності статусів, особливо коли і на так низьку позицію запрошуючого накладається низький соціальний статус, роль ієрархізуючої функції стає особливо актуальною. Емоційна функція характерна для ситуації вмовляння прийняти запрошення, коли мовець, виражаючи свій емоційний стан, апелює до почуттів співрозмовника і тим самим викликає співчуття та бажання прийняти запрошення.

Однією з основних актомовленнєвих функцій є вираження мовцем ввічливого звертання до співрозмовника з метою спонукати до прийняття/неприйняття запрошення.

Директивні акти запрошення у формі ввічливих конструкцій у ситуації «вищий → нижчий» вживаються порівняно рідко (30 % отриманих прикладів) у зв'язку з авторитарністю, категоричністю мовлення соціально вищого комуніканта. Запрошення в ситуаціях «вищий → нижчий» оформлюються за допомогою знаків ввічливості. На синтаксичному рівні воно здебільшого оформлюється питально-спонукальним реченням. Якщо ввічливе запрошення висловлюється мовцем із вищим соціальним статусом, то воно набуває функціонального смислу вимоги чи вказівки. Провідна роль оформлення комунікативного значення в цьому випадку належить інтонаційному контуру висловлення-запрошення.

Отже, соціальний статус мовців слугує визначальним чинником виокремлення соціально маркованих та соціально нейтральних мовленнєвих актів. Директивний акт запрошення постає як соціально фіксований із висхідним статусним вектором адресанта. Нижчий соціальний і комунікативний статус адресанта (запрошуючого) передбачає ретельний відбір мовних засобів, що пом'якшують категоричність спонукування до прийняття запрошення.

Суб'єктивні фактори, які впливають на лінгвістичну характеристику висловлення-запрошення, також досить різноманітні. Вони можуть бути стабільними і змінними [6, с. 24].

Одним із найважливіших стабільних факторів визначається чинник наявності в мовців спільної апперцепційної бази. За Т. ван Дейком, для ідентифікації мовленнєвих актів мовцю потрібні знання загального характеру (передусім конвенційні) ..., інші різновиди знань про світ, а також знання, отримані з попередніх мовленнєвих актів [7, с. 153].

Не менш важливим суб'єктивним чинником є ступінь поінформованості і з боку адресата, і з боку адресанта [10, с. 7; 12, с. 203]. Від того, наскільки поінформовані учасники комунікації, залежить кількість і характер різноманітних коливань у мовленні і на синтаксичному, і на інтонаційному рівні [5, с. 16].

Стабільними суб'єктивними екстралінгвістичними факторами в ситуації запрошення являються стать і вік мовця [6, с. 24; 3, с. 520]. Жінкам властивий більш різноманітний і сильний вияв емоцій, проте в ситуації запрошення такий прояв спостерігається лише в неофіційних ситуаціях, коли спілкування відбувається між комунікантами із соціальним статусом «рівний → рівний». Щодо віку мовця як екстралінгвістичного чинника, що впливає на перебіг реалізації висловлення-запрошення, то, як зазначає Є. Д. Поліванов, морфологічні та фонетичні зміни бувають у будь-якого нового поко-

ління, але зазвичай у такій дозі, що при порівнянні двох суміжних поколінь простежується зовсім мало, а більш суттєві відмінності накопичуються лише за період у декілька поколінь [16, с. 109].

До стабільних суб'єктивних екстралінгвістичних чинників також належать психічний стан мовця, його темперамент, розумові здібності, увага, пам'ять ерудиція, ідеологія і виховання [6, с. 24]. Ідентифікація цих ознак є предметом вивчення психології і психолінгвістики і не входить до завдань нашого дослідження.

Окрім постійних суб'єктивних факторів, які впливають на характеристики висловлення-запрошення, виділяються і змінні. До них належить усе, що пов'язане зі станом людини (фізичним і психологічним) і з відношенням до теми співрозмовника. Фізичний та емоційний стан мовця, його настрій є провідним фактором, оскільки стан емоційної напруги призводить до суттєвих змін характеристик мовлення порівняно з нейтральною [5, с. 16; 10, с. 114]. Більшість дослідників зазначають, що в стані емоційної напруги мовець відчуває труднощі при формулюванні думок і виборі слів для їх адекватного вираження, що веде до збільшення пауз та мовленнєвих «збоїв» [14, с. 15; 10, с. 75]. Емоційному мовленню властиві також інші особливості. Так, наприклад, під впливом стресу мовець часто обирає простий спосіб граматичної реалізації висловлення, що призводить до відсутності граматичного узгодження [14, с. 72–73; 15, с. 41].

Відносини між мовцями також класифікуються як змінні суб'єктивні фактори [1, с. 5; 6, с. 24]. Соціальне спілкування в мовленнєвому суспільстві розглядається в термінах функціональних ролей [21, с. 296]. Стратифікаційні відмінності, що визначаються соціальними відмінностями мовців, зумовлюють їх постійні ролі, а ситуативні відмінності – змінні ролі, які варіюються одночасно зі зміною ситуації спілкування. Таким чином, перелік ролей кожного мовця досить різноманітний.

Міжособистісні відносини мовця пов'язані із соціальною роллю кожного з партнерів, як з постійною, що визначає ранг комунікантів, і зі змінною, яка залежить від ситуації спілкування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз описаних у лінгвістичній літературі екстралінгвістичних факторів діалогічного дискурсу дає можливість говорити, по-перше, про існування двох опозиційних видів екстралінгвістичних факторів, які впливають на організацію і реалізацію висловлення-запрошення: постійних – змінних та об'єктивних – суб'єктивних. По-друге, не викликає сумнівів, що кожен із вищеперерахованих факторів впливає на лексичну, синтаксичну і просодичну організацію висловлення-запрошення.

Проте вивчення лексичної, синтаксичної і просодичної варіативності висловлення-запрошення під впливом чинників, що визначені в цій роботі як такі, що організують реалізацію висловлення-запрошення в англійському діалогічному мовленні, потребує подальшого, більш ґрунтовного дослідження.

Джерела та література

1. Абдрахімова Г. Б. Роль просодии в формировании связности немецкого диалогического текста : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 «Германские языки» / Г. Б. Абдрахімова. – М., 1988. – 22 с.
2. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка / Ш. Балли. – М. : Эдиториал УРСС, 2001. – 416 с.
3. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови : когнітивно-гендерні аспекти / О. Л. Бессонова. – Донецьк : ДонНУ, 2002. – 362 с.
4. Бондаренко Л. В. Фонетика спонтанной речи / Л. В. Бондаренко, Л. А. Вербицкая, Л. Р. Зиндер. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1988. – 245 с.
5. Бурая Е. А. Роль просодии в формировании спонтанной диалогической речи / Е. А. Бурая // Ритмическая и интонационная организация текста. – 1982. – Вып. 196. – С. 7–21.
6. Девкин В. Д. «Монолог» в диалоге и диалог в «монологе» / В. Д. Девкин // Функции языковых единиц в тексте. – Куйбышев : [б. и.], 1986. – С. 16–25.
7. Дейк ван Т. А. Стратегии понимания связного текста / Т. А. ван Дейк // Новое в зарубежной лингвистике. – М. : Прогресс, 1988. – С. 153–211.
8. Еременок О. И. Ответно-воспроизводящий повтор в современном английском языке : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Еременок Оксана Игоревна. – Одесса, 1984. – 139 с.
9. Кожевникова К. В. О смысловом строении спонтанной устной речи / К. В. Кожевникова // Новое в зарубежной лингвистике. – 1985. – Вып. 15 : Зарубежная русистика. – С. 512–523.
10. Ладыженская Т. А. Живое слово: устная речь как средство и предмет обучения / Т. А. Ладыженская. – М. : Просвещение, 1986. – 124 с.
11. Леонтьев А. А. Слово о речевой деятельности / А. А. Леонтьев. – М. : Наука, 1965. – 245 с.

12. Лурия А. Р. Язык и сознание / А. Р. Лурия. – Ростов н/Д : Феникс, 1998. – 413 с.
13. Мальченко А. А. К вопросу о компрессии и избыточности / А. А. Мальченко // Теория и практика лингвистического описания разговорной речи. – 1976. – Вып. 7. – С. 37–39.
14. Носенко Э. Л. Эмоциональное состояние и речь / Э. Л. Носенко. – Киев : Вища шк., 1981. – 195 с.
15. Нушикян Э. А. Просодическая организация эмоциональной речи (Экспериментально-фонетическое исследование) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 / Эмма Александровна Нушикян. – Л., 1987. – 348 с.
16. Поливанов Е. Д. Введение в языкознание / Е. Д. Поливанов. – М. : Эдиториал УРСС, 2002. – 221 с.
17. Якубинский Л. П. О диалогической речи / Л. П. Якубинский // Язык и его функционирование. – М. : Наука, 1986. – С. 18–27.
18. Crystal D. Directions in Applied Linguistics / D. Crystal. – London : Academic Press, 1981. – 146 p.
19. Crystal D. The English Language / D. Crystal. – London : Penguin Books, 1988. – 250 p.
20. Ferguson Ch. A. Sociolinguistic perspectives: Papers on language in society / Ch. A. Ferguson. – N.-Y., 1996. – 348 p.
21. Gumperz J. Language in Social Groups / J Gumpers. – Stanford (Calif.) : Stanford University Press, 1971. – 350 p.

Войтюк Ольга. Влияние экстралингвистических факторов на речевую организацию высказывания-приглашения. Статья содержит анализ и обоснование значения, взаимосвязи и взаимовлияния экстралингвистических факторов на речевую организацию высказывания-приглашения. На основе изучения описанных в лингвистической литературе параметров социального (внеязыкового) контекста сделан вывод о существовании двух оппозиционных видов экстралингвистических факторов: постоянных – переменных и объективных – субъективных. Каждый из описанных в статье факторов оказывает свое определенное воздействие на лексическую, синтаксическую и просодическую вариативность высказывания-приглашения в английской диалогической речи. Исследование реализации высказывания-приглашения в асимметричных ситуациях общения позволяет говорить о статусной фиксированности данного высказывания.

Ключевые слова: экстралингвистический фактор, высказывание-приглашение, социальный статус, коммуникативная организация, коммуникативная вариативность.

Voytiuk Olga. Influence of the Extralinguistic Factors on the Speech Realization of the Invitation-Utterance. The article deals with the research of the influence of the extralinguistic factors on the speech realization of the invitation-utterance in the English speech. On the basis of the data contained in the linguistic literature two gradual oppositions: stable – variable/objective – subjective were defined as basic groups of the factors determining lexical, syntactic and pragmatic variation of the invitation-utterance in the English speech. Analysis of the realization of the invitation-utterance in asymmetric situation of communication testifies to status fixedness of the utterance under investigation.

Key words: extralinguistic factor, invitation-utterance, social status, speech organization, speech variation.

Стаття надійшла до редколегії
21.02.2013 р.

УДК 81'42.111

Тетяна Козоца

Комунікативні типи атрибутивних прикметників у художніх текстах

У статті зроблено спробу описати механізм визначення комунікативної ролі атрибутивних прикметників у текстах художньої літератури. Актуальність теми зумовлюється традиційною спрямованістю вивчення лінгво-прагматичного потенціалу номінативних одиниць у рамках окремих висловлювань, у той час як більш розвинені, ніж речення, семантичні простори суперсинтаксичних одиниць зумовлюють інше комунікативне функціонування номінативних одиниць. У статті поставлено завдання щодо дослідження комунікативних типів атрибутивних прикметників та виявлення дії конкретних чинників, що зумовлюють різні ступені комунікативної значущості ад'єктивних лексем у семантичному просторі текстових фрагментів, на відміну від бінарного патерну визначення комунікативної ролі ад'єктивних лексем у термінах обов'язкових та факультативних одиниць на рівні речення.

Ключові слова: атрибутивні прикметники, текстові фрагменти, комунікативна значущість, комунікативні типи номінативних одиниць, тематична спрямованість.

© Козоца Т., 2013